

Van Vilayeti – Belge No 2

Posted on 04/10/2015

HAYATTA KALANLARDAN HOVHANNES JAMKOÇYAN VE PETROS MANUKYAN'IN, VAN SANCAĞININ VAN KAZASINDA BULUNAN, VAN- TOSP'UN KURUBAŞ KÖYÜNÜN KATLIAMIYLA İLGİLİ TANIKLIĞI

19 Ağustos 1916, Khalfalu

Van'ın banliyölerinden Kurubaş köylüsü Hovhannes Jamkoçyan ve Petros Manukyan'a istinaden (ikisi de görgü şahidi):

Kurubaş'm 120 evi ve 880 sakini, bir kilisesi (Surp İstepannos), bir okulu, 12 su değirmeni, bir yağhanesi, 1.500 koyunu, 1.000 büyükbaş hayvanı vardı. Köyün tüm yıllık geliri 6.400 Osmanlı altını değerindeki tahıl, üzüm, saman vs. idi. Kilisenin eski el yazması bir İncil'i ve 2.000 Osmanlı lirası değerinde kıymetli kapları, gümüş haçları, kıyafetleri vs. vardı.

Köyün büyük bir kısmı kundaklanmış, kilise, okul, su değirmenleri ve yağhane yanmıştır.

20 Temmuz 1914'te, genel seferberlikte 21-45 yaş arasındaki tüm Kurubaşlı erkekleri askere aldılar. Askere tabi herhangi bir kişi çağrıldığı zaman evde bulunmadığında, zaptiyeler tarafından evi yakılmakta, tüm taşınır ve taşınmaz malları devletleştirilmekte ve karısına tecavüz edilmekteydi. Mesela zaptiye şefleri Harputlu Pala Haşan ve Kel Mehmet (Vanlı), Gaspar Yeğoyan'ın karısı Margarit'in ırzına geçtiler ve Res Grigor Ağvanyan ile Hovhannes Hüsyan'ı (muhtarın yardımcıları) falakaya² yatırdılar.

Seferberlikte Kurubaş'tan zorla 40 sığır, 16 kağrı, 400 ölçü buğday ve arpa, 5.000 bağ

saman, 60.000 okka çelmik, 8 (sekiz) litre yağ, 100 koyun, 180 çift çorap, 60 adet balta, 60 çift çuval götürdüler. Köyden, “Khana” adı altında 70 Osmanlı lirası da aldılar.

Van hükümeti, 915 Şubat ayından itibaren Kurubaş'ın etrafındaki üç mevkiye muhafız olarak 100'er asker koydu. Bu muhafız birlikleri 3-4 Nisan'da Kurubaş'a saldırdı, köyde kimseyi bulmayınca kiliseyi ve okulu yaktı. Ertesi sabah ise, Lezkin yönetimindeki 350 Kürt köye saldırarak duyulmamış vahşet uygular, kadınlara tecavüz eder ve öldürürler. Kurubaş'ın tarlalarından birinde öldürülen Vozneli Hambardzum adında bir kişinin tırnaklarını çekmiş, gözlerini oymuşlardı (erkeklik organını kesip ağzına tıkmışlardı).

Kurubaş'ta öldürülenlerin toplam sayısı 20'dir.

Not: Kurubaşlı erkekler, çatışmadan önce Varag'a (Erek Dağı) kaçarak, yerel öz savunma gruplarına katılmışlardı.

Kurubaş sakinleri, 18 Temmuz 1915'te Kafkasya'ya göç etti. Berkri yakınlarında Kürtlerin saldırısına uğradılar, 10 erkek hayatını kaybetti ve yanlarındaki tüm büyük ve küçükbaş hayvanları ile mallarını kaybettiler. Tüm göç yolunda Kurubaşlılardan toplam 300 kişi ölmüştür.

Derleyen: G.M. Nerkararyan

EMA, fon 227, liste 1, dosya 423, yaprak 26 ve arka yüzü, orijinal, el yazısı.

Kaynak:

Ermenistan Ulusal Arşivi

Kedername

Osmanlı İmparatorluğu'nda Ermeni Soykırımı

1915

Hayatta Kalanların Tanıklıklarına Dair Belge Koleksiyonu

Belge Yayınları 2015